

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

A VILÁG ELSŐ SZOCIALISTA MEZŐGAZDASÁGA

CSETE LÁSZLÓ dr. — TÓTH BERTALAN

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50 évvel ezelőtt kaput nyitott a legelső szocialista ország gyors ütemű politikai, gazdasági és kulturális fejlődésének. A Szovjetunió hősiess küzdelmek és áldozatok árán fejlődött napjainkig. Ötven év alatt a „faekék és faboronák” hazájából fejlett nagyüzemi gazdálkodású keretek között termelő, gazdasági nagyhatalommá fejlődött.

A szocialista társadalmi rend felépítése a Szovjetunióban nemcsak az állam minden egyes tagjának szociális egyenlőségét eredményezte, hanem az életszínvonal jelentős emelésével is párosult. Ennek kapcsán központi gazdasági kérdésként foglalkoztak és foglalkoznak a Szovjetunióban a mezőgazdasági termeléssel. A kommunista társadalmi rend építésének általában kibontakozó szakaszában a mezőgazdaság szerepe nem csökken, sőt még fokozottabban előtérbe kerül. Mind nagyobb és nagyobb összegeket bocsátanak a mezőgazdaság rendelkezésére, mind jobban bővítik a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos kutatási és ipari kereteket és tökéletesítik az irányítás rendszerét.

A Szovjetunió mezőgazdasága fejlődésének, a fejlődés főbb szakaszainak, jelenségeinek rövid történeli áttekintését tehát nemcsak fennállásának fél-évszázados jubileumi megemlékezése indokolja, hanem az is, hogy olyan következtetéseket is levonhatunk belőle, amelyek igen jól hasznosíthatók hazánk szocialista nagyüzemeinek fejlesztésében.

I.

Mint minden országban, a Szovjetunióban is a mezőgazdaság fejlesztése számos szorosan összefüggő probléma megoldását tette és teszi lehetővé. A lakosság bőséges élelmiszerellátását, az ipari nyersanyagigény kielégítését, és nem utolsósorban a falu és a város közötti lényeges különbségek megszüntetését segíti elő.

Tudjuk, hogy az a hatalmas út, amit a szovjet mezőgazdaság a forra-

dalom évétől napjainkig megtett — objektív és szubjektív okok következtében —, nem volt zökkenőktől mentes. De a legnagyobb *elismerés és megbecsülés hangján kell szólnunk arról a fejlődésről*, amelynek eredményeképpen az elmaradott agrárországból — ahol (a cári belügyminiszter 1908-ból származó ügyirata szerint) „az orosz földművesek körében az éhhalál veszélye napról napra fenyegetőbbé válik”, ahol minden 100 paraszti porta közül 65 szegényparaszti, 20 középparaszti és 15 kulák birtok volt; ahol a parasztgazdaságok 30%-a nem tartott lovat, 34%-ában nem volt mezőgazdasági felszerelés és 15%-a nem volt képes még a vetéseket sem elvégezni, ahol a cári család, az egyház és mintegy 30 000 földbirtokos kezében 152 millió hektár földterület volt, míg a 20 milliányi parasztgazdaság e területnek alig több mint $\frac{3}{4}$ részén gazdálkodott — olyan korszerű mezőgazdasággal rendelkező ipari ország lett, amelyben a mezőgazdasági termelés szocialista nagygazdaságokban — illetve az ezekhez kapcsolódó háztáji és kisegítő gazdaságokban — folyik, ahol a mezőgazdasági termelésből származik a nemzeti jövedelem $\frac{1}{4}$ -e, ahol kereken 7000 megawattóra a mezőgazdaságban évente felhasznált villamos energia, ahol a mechanikai erőforrások aránya az összes lóerőre átszámított erőforrásból 97%, és ahol még hasonló tényezők egész sora fémjelzi az előrehaladást.

A Szovjetunió mezőgazdasága értékelésénél, a megtett út nagyságának felbecsülésénél nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a *második világháború óriási károkat okozott a szovjet mezőgazdaságban*. A német megszállók 98 ezer kolhozot, 1876 szovhozot, 2890 gépállomást csaknem teljesen megsemmisítettek. Elpusztítottak, vagy az ország területéről elhajtottak 17 millió szarvasmarhát, 7 millió lovat és sok 10 millió juhot és sertést. A megszállók teljesen vagy részben tönkretettek és felgyújtottak mintegy 70 ezer falut.

Az új szocialista mezőgazdaság ereje a második világháború éveiben *különösen megmutalkozott*. A kolhozok és a szovhozok a frontot és a hátszágot egyaránt ellátták élelmiszerral és ipari nyersanyaggal. Akkor értékelhető ez a rendkívüli teljesítmény kellőképpen, ha figyelembe vesszük, hogy a férfi kolhoztagok és a mezőgazdasági dolgozók legnagyobb része a frontokon harcolt, és a Szovjetunió legfontosabb gabonatermő területeit elfoglalták az ellenséges csapatok.

A szovjet mezőgazdaság eredményeinek magva a szocialista nagyjüzemi gazdálkodás megeremítésében rejlik.

II.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom létrehozta azokat a viszonyokat és feltételeket, amelyek lehetővé tették a mezőgazdaság szocialista átalakítását. A dolgozó parasztnak használatra megkapták a földet, és az állam sokoldalú támogatást biztosított munkájukhoz. Így az *első világháború előtti termelési színvonalat már 1927-ben elérték, de végeredményben a mezőgazdasági termelés alacsony színvonalon maradt*.

Az elaprózott kisparaszti gazdaságok, amelyek száma ebben az időben kb. 25 millió volt, nem tudtak fejlett agrotechnikát, gépeket alkalmazni. Ezen a helyzeten segített a kollektivizálás, aminek eredményeképpen 1937-re a paraszti porták 93%-a, a vetésterületnek pedig 99%-a kollektív gazdaságba tömörült. A *kollektivizálás* döntően az 1930—1937. években zajlott le.

A szovjet mezőgazdaság másik nagy termelési bázisát a *szovhozok* alkotják. A szovhoz, mint új termelésszervezési forma, szintén a szocialista forradalom győzelme eredményeképpen jött létre, és tulajdonképpen a szocialista mezőgazdasági rendszer kezdetét jelentette. Az első mai értelemben vett szovhozokat 1919-ben alakították ki, amelyek lényegében állami lótenyésztő gazdaságok voltak. Ezután gyors ütemben alakultak a legkülönbözőbb termelési irányú szovhozok.

Már az 1918—1927-es időszakban jelentős eredményeket értek el a szovhozokban. Például a megtermelt cukorrépának majdnem egyharmadát itt állították elő, a minőségi vetőmagvakat pedig szinte kizárólag ezek termelték. Átlagterméseik messze túlhaladták a parasztgazdaságok hozamait. Míg 1925-ben a kisárutermelő parasztgazdaságok egy hektárnyi vetésterületére 37,2 rubel összes termelési érték jutott, addig a szovhozok jó részében már elérték a hektáronkénti 154 rubeles bruttó érték szintet.

A szovhozok számbelileg, termelési technikájukat illetően, termelési színvonaluk és gazdaságossági mutatóik tekintetében egyaránt gyarapodtak. Például 1928—1938 között összes termelésük 7,1-szeresére növekedett, miközben néhány fontosabb mezőgazdasági termék termelése, mint pl. a gabonáé, a tejé, a gyapjúé 8—14-szeresére emelkedett. A szovhozokban dolgozók létszáma ez időszak alatt viszont csak 4,2-szeresére nőtt.

A gabonafélék termésátlaga 1950-ben 16%-kal túlhaladta az 1940. évi hozamot. Ebben az időszakban az alapvető mezőgazdasági munkákat már csaknem teljesen gépesítették. A szovhozok állatállománya is fejlődött; 1950 végén a szarvasmarha-állomány 20%-kal, a sertésállomány 36%-kal, a baromfiállomány pedig 225%-kal haladta meg a háború előtti színvonalat.

Nem járnánk el helyesen, ha nem hangsúlyoznánk, hogy milyen nagy volt a szovhozok szerepe a kollektivizálás időszakában. A mintagazdaságok igen jelentős, kézzelfogható bizonyítékokat szolgáltattak a mezőgazdaság átszervezéséhez. A gépek kölcsönzésével is rendkívül sokat tettek a nagyüzemi termelésre való általános áttérés érdekében. A szovhozok nemcsak szántottak-vetettek, hanem több ízben a föld kollektív megművelését is megszervezték az egyéni parasztok körében.

A szűzföldek meghódításában is jelentős szerep jutott a szovhozoknak és azok dolgozóinak. Néhány év alatt Kazahsztán, Szibéria, a Volga-mellék, az Ural és más keleti vidékek nagy kiterjedésű sztyeppén 41 millió hektár új földet törtek fel.

A mezőgazdaság szocialista átalakulása azonban nemcsak a tulajdonviszonyok és a termelés szervezeti kereteinek átalakulását jelentette. A mezőgazdaság termelési eredményei is együtt haladtak az ország általános fejlődésével, aminek alapvető szerepe volt a szükségletek egyre javuló kielé-

gítésében, a véderő fokozásában és a hatalmas *iparfejlesztési politika* megvalósításában.

A szovjethatalom erősödésével, a második világháborús károk helyreállításával egyre nagyobb lehetőségek nyíltak meg a mezőgazdaság anyagi-műszaki fejlesztése előtt. Különösen az utóbbi 15 évben tett meg óriási utat a mezőgazdaság. Igen nagy jelentőségű, és számunkra is irányt mutató az az elszántság, határozottság és anyagi áldozatvállalási készség, amivel a szovjet állam és vezetőszervek a mezőgazdaság felvirágoztatásához közeledtek. Például 1960-ban az állami költségvetésből a mezőgazdaság fejlesztésére 50,6 milliárd rubelt irányoztak elő. A kolhozok által ugyanezen évben az építkezésekre, gépbeszerezésekre, állatvásárlásra felhasznált összeg 43 milliárd rubel volt.

Jelentős összegű hitelekkel is segítették a mezőgazdaság fejlesztését. Az összes hosszú lejáratú hitel összege például 1960-ban elérte a 6,5 milliárd rubelt, szemben az 1940. évi kereken 900 millió rubeles hitellel.

A hosszú lejáratú hitelek mellett az állam rövid lejáratú hiteleket is nyújtott a mezőgazdasági üzemek részére, átsegítve azokat a forgóeszközhiányon. A rövid lejáratú hitelek összege például az 1958. év folyamán 16 milliárd rubelt tett ki. Ezenkívül a begyűjtési, felvásárlási szervek részére az állami bank hatalmas összegeket biztosított előlegfizetés céljára, ami szintén a mezőgazdasági üzemek forgóeszköz-szükségletének egyensúlyban tartását célozza.

Ilyen körülmények között várható volt a mezőgazdaság gyors ütemű fejlődése. S azt, hogy eredményes volt a szovjet kormány mezőgazdasági politikája, a számok jól bizonyítják. *A mezőgazdaság bruttó termelése* 1945-höz képest — változatlan áron számítva — 1965-re 4,2-szeresére, 1953-hoz — ahhoz az évhez, amelyben a híres szeptemberi plénumon fogadták el a mezőgazdaság fejlesztéséről szóló határozatot — *viszonyítva pedig 2,6-szeresére emelkedett.*

A szovjet mezőgazdaság az *1953. évi szeptemberi plénumon* hozott történelmi jelentőségű határozat óta *1965-ig hatalmas utat tett meg.* Ezalatt nemcsak a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisa alakult át, korszerűsödött — amit a gépesítés kiterjedése, a műtrágya-felhasználás növekedése, az öntözés rohamos elterjedése jelez elsősorban —, hanem lényeges szervezeti változások is történtek: 1953—1965 között fokozódott a kolhozok önállósága, 1958-ban megszűnt a gépállomásokon keresztül történő kettős irányítás és az anyagi-műszaki ellátásnak is új szervezeti keretei alakultak ki.

Az életszínvonal emelkedésével, az ipari nyersanyag-szükséglettel és a külkereskedelmi igényekkel azonban még e fejlődés sem tudott lépést tartani. Bebonyosodott, hogy a nagyarányú változások ellenére sem kielégítő a mezőgazdaság anyagi-műszaki fejlesztése a szükségeshez képest. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a kolhozok pénzügyi-gazdasági önállóságára nem tette lehetővé a helyi kezdeményezés kibontakozását, a különféle tartalékok mozgásba hozását.

1965.
kong
ság é
lasi a
hozol
gyors
várha
keny

mény
sága
daság

nyek
1927
forga
hogy

tett
kede
nyek
elégi
szovi

mint
1940
az id
kerü

lyosa
lagos
évek
hábo

1958
tonn
term
sodil
napj
szint

Mindezekre tekintettel — nyugodtan mondható — az SZKP KB. 1965. évi márciusi és az 1966. évi májusi plénuma, valamint az SZKP XXIII. kongresszusa fordulópontot jelent a kolhozok, illetőleg az egész mezőgazdaság életében. Ezen belül is kiemelkedő a mezőgazdasági termékek felvásárlási árainak emelése, a garantált pénzbeni munkadíjazás bevezetése a kolhozokban és az anyagi-műszaki ellátás fejlesztésére hozott intézkedések gyors megvalósítása. Az 1965. és 1966. évi intézkedések alapján reálisan várható a szovjet mezőgazdaság gyors ütemű fejlődése, a munkatermelékenység növekedése.

III.

A népgazdaság fejlesztésének egyik legfontosabb kérdése a *szemestermény*-termelés volt. A szemestermény-termelés, illetőleg a tartalékok nagysága sok tekintetben az állam gazdasági szilárdságát és az egész mezőgazdasági termelés fejlesztésének alapjait jelentették.

A forradalom előtti időszakban a nagybirtokon termelt szemes terményeknek 47%-a, a kulák gazdaságokban pedig 37%-a vált áruvá. Az 1926—1927. években viszont a szemes terményeknek mindössze 11%-a került áruforgalomba. A fejlődő ipar, a városi lakosság élelmiszerigénye megkövetelte, hogy a helyzetből megkeressék a kivezető utat.

A nagyüzemi szocialista mezőgazdaság létrejött nagyban hozzásegített a probléma megoldásához. 1929—1931 között 8 millió hektárral növekedett a szemes termények vetésterülete. 1930-ban az áru szemes terményeknek több mint a felét már a kolhozok termelték, de a szükségletek kielégítésében jelentős szerepet játszottak az ezekre a termékekre specializált szovhozok is.

Az 1928—1932-es években termelt gabonafélék mennyisége már több mint 1 millió tonnával haladta túl az 1909—1913. évek átlagát. 1938—1940 között a hozamtöbblet az 5 millió tonnán is felül emelkedett. Ebben az időszakban már a kolhozok és szovhozok szolgáltatták az áruforgalomba kerülő szemes termények 99,8%-át.

A második világháború a szemes termények termelését rendkívül súlyosan érintette. Ennek ellenére az 1949—1953. évek átlagában az évi átlagos termésmennyiség kerekén 3 millió tonnával haladta túl a háború előtti évek termelését, noha a gabonafélék vetésterülete csak 1955-ben érte el a háború előtti.

A termelés változatlan iramban fejlődött. Az összes termelés az 1954—1958. évek átlagában 113 millió tonna volt, 1961-ben pedig már 137 millió tonna. A nagymértékű növekedésben kimagasló szerepe van a szűzföldek termelésbe vonásának. A termésátlagok emelkedése is szembetűnő. A második világháború előtti átlagos hektáronkénti termelési szinthez képest napjainkig az átlaghozam csaknem 25%-kal emelkedett, a forradalom előtti szinthez képest pedig majdnem megduplázódott.

A közelmúlt intézkedéseinek hatására a szemes termények termelése

terén az egyensúly kialakult, és napjainkban már a szükségletek arányos kielégítéséről beszélhetünk.

A szovjethatalom évei alatt nagy figyelmet szenteltek az *ipari növények* termelésének. Új fajtákat vontak be a termelésbe, és olyan növényekkel is elkezdtek foglalkozni, mint például a kender, a juta és a szója. Az ipari növények termelése agrotechnikai igényességén keresztül növelte a gazdálkodás kulturáltságát is.

Az ipari növények területe 1913-ban 4,9 millió, 1960-ban pedig már 13,1 millió hektár volt. Természetesen az ipari növények csoportján belül az egyes termékek fejlődése eltérő volt.

A legfontosabbak egyikét, a *cukorrépat* a forradalom előtt szinte kizárólag csak Ukrajnában termelték. Ma már Belorussziában, a balti köztársaságokban, Észak-Kaukázusban, a Volga-melléken, Szibériában, Távol-Keleten, Közép-Ázsiában és Kazahsztánban egyaránt termelik. A cukorrépatermelés terén különösen nagy előrelépés történt; a termelés összes hozama 1960-ban 57 millió tonna volt, szemben az 1913. évi 11 millió tonnával. A vetésterület is csaknem ötszörösére növekedett. Ennek köszönhető, hogy a Szovjetunió nemcsak a vetésterület nagyságában, hanem az összes cukorrépa, illetőleg összes cukor termelésében is az első helyet foglalja el a világon.

A Szovjetunió *gyapottermelése* is nagyot fejlődött. Vetésterülete átlag 20%-kal növekedett, míg termésátlagja közel megduplázódott.

Az olajsnövények közül a *napraforgót* kell megemlíteni. E növénynek nemcsak vetésterülete, hanem termésátlagja és olajhozama is jelentősen nőtt. 1960-ban a napraforgó összes termelése az 1913. évi szintnek majdnem ötszöröse, olajhozama pedig mintegy 9–10%-kal nagyobb.

Fontos terméke a szovjet mezőgazdaságnak a *burgonya*. Összes termelését illetően a Szovjetunió az első helyet foglalja el a világon. A forradalom óta évi összes termelését 2,5–3-szorosára emelte. De ezt a mennyiséget is tovább szándékozik növelni, egészen az évi 140 millió tonnás szintig, amely a jelenlegi színvonalnak mintegy 45–50%-kal való további emelését jelenti.

A forradalom előtti Oroszországban a *zöldségtermelés* elsősorban az egyes parasztcsaládok közvetlen szükségletét elégítette ki. A zöldségtermő területnek alig 15%-án folyt árutermelés. 1913-ban mintegy 648 ezer hektáron, 2 millió melegágyi keret alatt és 40 ezer m² melegházi területen termeltek zöldséget. 1960-ban a zöldségterület már 7,5-szerese az 1913. évi-nek. A melegágyi keretek száma már 1955-ben elérte a 13 milliót, a melegházi terület pedig az 1,4 millió m²-t. A régi területekről erősen észak felé tolódtott a zöldségtermesztés, és ma már nem egy esetben a nagyvárosok és ipari körzetek körül elhelyezkedő területekből látják el a helyi igényeket. Az utóbbi esztendőben új zöldségfajtákat terjesztettek el. Megtörtént a zöldségfélék fajtakörzeteinek kialakítása is és a legkorszerűbb technikával folytatják a nagyüzemi zöldségtermesztést.

IV.

A mezőgazdasági termelésben és a népgazdaság egészében nagyon fontos szerepet játszó állattenyésztés fejlesztésének különös figyelmet szenteltek a Szovjetunióban. Ennek tudható be, hogy a mezőgazdaságon belül az állattenyésztés arányának tendenciája egyre növekvő. A szovhozok és kolhozok jövedelmében igen jelentős részt képvisel az állattenyésztésből származó bevétel.

Meg kell azonban jegyezni, hogy ez a termelési ág fokozottan magán viseli és visszatükrözi azokat a történelmi és gazdaságpolitikai eseményeket, amelyek a szovjet népgazdaságot érték fejlődésének, erősödésének ötven esztendeje alatt. A polgárháborút, az ellenséges elemek kártevését a mezőgazdaság szocialista átszervezésének időszakában és a második világháborút. Az állattenyésztés területén ezeknek a hatásoknak kártétele kétszeres volt. Egyrészt az állatállomány jelentős részének pusztulásával járt együtt, másrészt a gyors állománypótlás időszakaiban nem lehetett kellő figyelmet fordítani a minőségi tulajdonságok növelésére. Ezek következtében nem haladtak töretlenül egymás mellett az állatállomány növekedését és az állati hozamok emelkedését kifejező görbék.

Minden nehézség ellenére mégis ma már kiegyenlített, erős állattenyésztéssel rendelkezik a szovjet állam.

A cári Oroszországban az állattenyésztés a mezőgazdaság egyik legelmaradottabb ága volt. A középparaszti és szegényparaszti gazdaságok állatállománya igen alacsony hozamú, leromlott egyedekből állott. Ezt az állományt érte a világháború és az intervenció csapása is. A NEP időszakában hozott intézkedések azonban kedvezően hatottak az állattenyésztésre. Az állatállomány már 1928-ban meghaladta az 1916. évi színvonalat, és a kollektivizálás, valamint a második világháború okozta visszaesésektől eltekintve, létszám tekintetében erőteljesebb, a hozamok tekintetében méréselőkeltebb, de emelkedő irányú tendenciát mutatott.

Különösen nagy volt az 1953. évi felvásárlási árrendezést követő fel lendülés. A szarvasmarha-állomány 56,6 millió db-ról 1962-ig 82,1 millió db-ra nőtt. A tehénállomány hasonlóképpen 24,3 millió db-ról 36,3 millió darabra növekedett. A sertés- és juhállomány is hasonlóképpen változott, 28,5 millió db-ról 66,6 millió db-ra, illetőleg 94,3 millió db-ról 177,4 millió db-ra.

1953 után jelentősen növekedett az állati termékek termelése is. A vágóállat-termelés 1960 végén 49%-kal, a tejtermelés 69%-kal, a gyapjútermelés 51%-kal, a tojástermelés 64%-kal volt magasabb, mint 1953-ban.

1959-ben a megnövekedett állatállomány már zömmel a szovhozok és kolhozok közös gazdaságaiban összpontosult. Ilyen körülmények között persze az állati termékek árutermeléséből is a döntő többséget a mezőgazdasági nagyüzemek biztosították. A hús- és szalonnaféléknek 77%-át, a tejnek 84%-át, a gyapjúnak 90%-át adták a szovhozok és a kolhozok.

Az állattenyésztés fejlődése természetesen szorosan összekapcsolódott a takarmánybázis fejlesztésével. A szálas és lédús takarmányok együttes

vetésterülete az összes vetésterületen belül jelentősen megnövekedett. 1913-ban az összes vetésterületből 3,3 millió hektárt, 1953-ban 28,7 millió hektárt, 1960-ban pedig már 57 millió hektárt foglalt el. Ehhez járul a szemes termények keretében tárgyalt abrakfélék termelésének növekedése s a természetes kaszálók és legelők takarmányhozama. Az 1965. évi adatok szerint a legelők területe 212 millió, a réteké pedig 47 millió hektár volt. Az állattenyésztésben felhasznált takarmányoknak mintegy 60%-át a természetes rétek és legelők hozama biztosítja.

A takarmánytermelés minden egyes nagyüzemnek központi problémája, mivel az állattenyésztés terén kitűzött fejlesztési célok a takarmánytermelés megnégyszerezését követelik meg. Ismerve azonban a vetésszerkezet módosításában és a termésátlagok növelésében rejlő lehetőségeket, elsősorban a szemes kukorica, a takarmányként felhasznált cukorrépa, a borsó és a pillangós takarmányok terén a célkitűzés megvalósítása biztosított.

V.

Természetesen egy cikk keretei nem engedik meg, hogy részleteiben és árnyalataiban foglalkozzunk egy olyan nagy ország, mint a Szovjetunió mezőgazdaságának bemutatásával. A megtett utat, a nehézségek ellenére elért eredményeket azonban úgy véljük sikerült felvázolnunk. Úgy ítéljük meg, hogy az a fejlődés és átalakulás, amely a szovjet mezőgazdaságot jellemzi, megérdemli minden haladó gondolkodású ember tiszteletét. Az elmúlt 50 esztendő a mezőgazdaságban is egy olyan erős szervezeti és termelési bázist hozott létre, amelyre biztonsággal lehet alapozni a további előrehaladást, a tervekben szereplő, nagymértékben növekvő termelési és fogyasztási színvonalat.

A jubileumi évforduló alkalmas időpont arra, hogy a szovjet mezőgazdaság eddigi eredményeit áttekintve tolmácsoljuk minden magyar szakember jókívánságait a további eredményekhez.